

NÁRODNÍ KONVENT

Energetická unie: rok poté

Shrnutí a doporučení vyplývající z diskuze kulatého stolu
Národního konventu o EU
konaného dne 11. března 2016

Doporučení vypracoval odborný garant kulatého stolu - Hospodářská komora ČR.

Úvod do problematiky

Energetická unie je projekt integračního úsilí Evropské komise o propojení agend klimatu, energetického trhu, energetické bezpečnosti a výzkumu a inovací do jediné soudržné strategie. Komise prostřednictvím Energetické unie usiluje o nový holistický přístup k energetice, který však bude vyžadovat určitou proměnu dosavadního vnímání energetiky i energetické politiky.

Energetická unie je rozvedena v pěti úzce souvisejících oblastech, které jsou zaměřeny na (1) energetickou bezpečnost, solidaritu a důvěru, (2) plně integrovaný evropský energetický trh, (3) zvyšování energetické účinnosti pro snižování poptávky, (4) přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku a (5) výzkum, inovace a konkurenceschopnost. Součástí Energetické unie je rovněž zavedení dynamického integrovaného procesu správy a monitorování (tzv. *governance*), který by měl zajistit, aby všechna zaváděná opatření přispívala k cílům Energetické unie.

Energetická unie je pevně zakotvena v cílech přijatých na nejvyšší úrovni Evropské rady. Nejvíce se do obsahu promítají cíle energeticko-klimatického rámce do roku 2030 (snížit emise skleníkových plynů oproti roku 1990 alespoň o 40 %, získávat alespoň 27 % energie z obnovitelných zdrojů (OZE) a zvýšit energetickou účinnost alespoň o 27 %), který byl přijatý v říjnu 2014. Ovšem je vhodné upozornit, že toto úsilí navazuje na současně plněné cíle do roku 2020 (které znamenají snížit emise skleníkových plynů oproti roku 1990 alespoň o 20 %, získávat 20 % energie z obnovitelných zdrojů a zvýšit energetickou účinnost o 20 %) a zapadá do širšího rámce plnění cíle snížit emise skleníkových plynů oproti hodnotám z roku 1990 o 80-95 % do roku 2050. To je důležité pro správné uchopení závaznosti a vynutitelnosti celého plánu Energetické unie – je postavena jak na řadě cílů a opatření, které již byly akceptovány všemi členskými státy, tak je zároveň jasně formulována v několika závěrech Evropské rady, kdy Komise v řadě případů pouze navrhuje řešení, jak tyto nastavené cíle a úkoly naplnit na praktické úrovni, tj. plní úkol, který jí hlavy států a vlád jednomyslně zadaly.

Snaha o hledání jednotných postojů k tématům Energetické unie byla motivací tohoto kulatého stolu Národního konventu o EU, který je již třetím kulatým stolem v řadě k tématu energetické politiky (říjen 2014 – energetická účinnost, únor 2015 – energetická bezpečnost), což dokládá, že energetická politika, a tedy i implementace Energetické unie je a zůstává vládní prioritou.

Rámeček kulatého stolu

Diskusní kulatý stůl Národního konventu o EU, jehož se zúčastnilo na osm desítek hostů a který moderoval **Petr Zahradník** z Hospodářské komory České republiky, byl vymezen následujícími diskusními okruhy:

1) Jaké jsou možnosti České republiky přispět k formování Energetické unie při vytváření **vnitřního trhu s energiemi** v oblastech zajišťování konkurenčního prostředí, přenosové infrastruktury, propojování trhů a posilování role spotřebitelů?

2) Jaké specifické kroky by měly být učiněny v rámci **dekarbonizace energetiky** v oblasti reformy systému EU ETS a v oblasti integrace obnovitelných zdrojů? Využívá ČR v této oblasti svého potenciálu?

3) Jakým způsobem efektivně využít potenciál **energetických úspor** v ČR, který zůstává doposud nevyužitý a přijatý cíl pro rok 2020 se zdá být reálně ohrožen?

Úvodního slova se za Úřad vlády ČR ujali **Lucie Poková**, ředitelka Odboru komunikace o evropských a institucionálních záležitostech, která přivítala všechny zúčastněné a zdůraznila význam tématu Energetické unie, a **Štěpán Černý**, vedoucí Oddělení koordinace sektorových politik CRP I, jenž uvedl kontext debaty. Zdůraznil, že počátek Energetické unie lze vnímat již v Evropském společenství uhlí a oceli a shrnul diskusní otázky kulatého stolu a hlavní témata, která rezonují nejen z pohledu naplňování stanovených cílů.

Krátké úvodní slovo přednesl prezident Hospodářské komory České republiky **Vladimír Dlouhý**, který zdůraznil smysl prohlubování integrace všech politik EU. Domnívá se, že pouze společná evropská energetická politika může přispět k zajištění energetické bezpečnosti vůči zemím mimo EU.

Zástupce odborného garanta – Hospodářské komory ČR - **Jiří Horák** představil podkladový dokument diskuse. Z jeho závěrů vyplývá, že Energetická unie je ze všech koordinovaných politik nejambicióznější a má potenciál jak zamezit negativním jevům, například překryvu jednotlivých cílů a nástrojů, tak sjednotit veškeré vykazovací metodiky. Otázkou však zůstává, zda je možné tento potenciál prakticky využít. Poukázal také na nesrovnalosti energetické politiky jednotlivých členských států a uvedl, že každá nově přijímaná strategie znamená pro energetiku potenciální destabilizační prvek.

Stanovisko Ministerstva průmyslu a obchodu prezentovala náměstkyně pro řízení sekce energetiky **Lenka Kovačovská**. Uvedla, že teprve letošní rok ukáže, co se povedlo v rámci Energetické unie prosadit. Nutné je implementovat třetí liberalizační balíček a zavést síťové kodexy, až následně připravovat a přijímat případné další změny. Všechny členské státy musí implementovat směrnice stejně. Zdůraznila, že rozvoj obnovitelných zdrojů musí jít ruku

v ruce s rozvojem sítí. V cílech pro energetickou účinnost a obnovitelné zdroje klade důraz na zachování dobrovolného schématu.

Další stanovisko k diskusním otázkám kulatého stolu prezentoval ředitel odboru energetiky a ochrany klimatu **Pavel Zámyslický** z Ministerstva životního prostředí, který shrnul problematiku revize systému EU ETS. Kvitoval připojení všech důležitých ekonomik světa k dohodě COP 21.

V neposlední řadě své stanovisko prezentoval **Martin Mikeska** z Hnutí Duha, který se zaměřil na reformu elektrického trhu. Klade důraz na flexibilní postavení zákazníků, na zavádění *smart meteringu* a na rozvoj e-mobility. Uvedl, že ČR by měla připravovat svoje sítě na další rozvoj obnovitelných zdrojů.

Následná debata se věnovala především reakcím na formulované diskusní okruhy, případně reakci na předřečníky. V diskusi vystoupili: **Ivo Hlaváč**, člen představenstva společnosti ČEZ, a.s.; **Dan Jiránek**, výkonný ředitel Svazu měst a obcí ČR; **Martin Hájek**, ředitel Teplárenského sdružení ČR; **Tomáš Veselý**, vedoucí odboru Zahraniční spolupráce ČEPS, a.s.; **Václav Hrabák**, předseda Energetické sekce a člen představenstva Hospodářské komory ČR; **Petr Holub**, ředitel aliance Šance pro budovy; **Jakub Vít**, ředitel Národního centra energetických úspor, z.s.; **Jaroslav Ungerman** z Českomoravské konfederace odborových svazů; **Milan Šimoník** ze společnosti PSG-International; **Pavel Řežábek** ze společnosti ČEZ a.s. a **Zdeněk Čech** ze Zastoupení Evropské komise v České republice.

Diskutující se shodli na důležitém a pevném postavení ČR vůči zahraničním partnerům, kteří v nejvyšší míře ovlivňují energetiku ČR, tedy Německu a Rakousku. Někteří účastníci kulatého stolu cítí potřebu tvrdě hájit národní zájmy v případě, že by evropská řešení selhávala.

Shoda dále panovala na tom, že velké množství nově přijímané legislativy nepřispívá ke stabilitě energetického odvětví. Je nutné orientovat se na implementaci stávajících směrnic, než přijímat velké množství dalších.

Důraz je třeba vložit na implementaci třetího liberalizačního balíčku, dále na stabilitu regulačního prostředí v oblasti obnovitelných zdrojů energie, modernizaci přenosové soustavy a její propojování v rámci Evropy s cílem zajistit energetickou bezpečnost.

Jako nejzásadnější problém a slabinu z hlediska ČR bylo na kulatém stole napříč diskutujícími identifikováno naplňování cílů energetické účinnosti. Je nutné koordinovat všechny stávající programy a posílit roli energetické účinnosti ve všech odvětvích. Vláda ČR musí urychleně provést všechny kroky vedoucí k dosažení stanoveného cíle.

Účastníci diskuse se shodli, že rok 2015 přinesl pro implementaci Energetické unie řadu důležitých momentů, podle všech indicií bude však rok 2016 neméně důležitým a jako takový bude vyžadovat pevnou pozici ČR k řadě souvisejících témat.

Navrhovaná doporučení

Níže jsou shrnuty klíčové oblasti tvořící základ pro nastavení vhodných rámcových podmínek naplňování Energetické unie v České republice. Z diskuse vyplynuly především tyto tematické okruhy doporučení:

1. Suverenita ČR a vztah k sousedním zemím

Energetická unie může být sjednocujícím konceptem, pokud bude ze strany Evropské komise ke všem členským státům přístupováno stejně, bez ohledu na postavení v rámci EU či velikost státu. ČR v plnění svých závazků, stanovených cílů i implementaci přijatých směrnic do národní legislativy pokročila více než jiné státy, a to včetně Německa a Rakouska. Evropská komise nesmí selhávat při vynucování evropských pravidel. Je zásadní tvrdě hájit zájmy ČR během názorových střetů s jinými členskými zeměmi. ČR potřebuje stabilitu regionální energetiky, aby nebyla ohrožena energetická bezpečnost ČR. Náš stát má jednu velkou výhodu, kterou je elektroenergetická přenosová soustava v rukách státu. Naši přímí sousedé nemohou českou přenosovou soustavu využívat bez jakýchkoliv ohledů na ČR.

2. Důslednost a rozvaha v legislativě

Extenzivní množství nově přijímané legislativy nepřispívá ke stabilitě energetiky. Cena energie či emisních povolenek okamžitě tržně reaguje na představení a přijímání nové legislativy. Reakce trhu jsou bezprostřední a ČR cítí obavy z dopadu neustávajícího přijímání velkého množství nových balíčků, směrnic a nařízení na stabilitu trhu a předvídatelnost podnikatelského prostředí v energetickém sektoru. V současnosti řada zemí EU stále nedostatečně implementuje třetí liberalizační balíček, implementace síťových kodexů je značně opožděna. Měli bychom věnovat čas implementaci těchto nedořešených oblastí dříve, než se budeme věnovat vytváření nových předpisů. ČR cítí potřebu regionální koordinace, protože řešení přijímaná jednostranně na národní úrovni mají velký dopad na sousední státy, potažmo celé regiony.

3. Dotvoření vnitřního trhu s energiemi

Prioritou z pohledu energetiky je sjednocení a propojení trhů s elektřinou (denních, vnitrodenních i bilančních). Při přijímání dalšího postupu, pravidel a požadavků na toto propojení kladených je třeba vzít do úvahy omezení kladená přeshraniční přenosovou kapacitou.

4. Obnovitelné zdroje energie

OZE se musí rozvíjet dle reálných podmínek ČR s ohledem na technologický vývoj, účinnost zdrojů a náklady. Rozvoj OZE musí jít ruku v ruce s rozvojem sítí. Měli bychom rozšiřovat jen ty OZE s největším potenciálem a přitom vyrábějící elektřinu nejlevněji. OZE by měly růst na tržní bázi. Zároveň by měla být co nejrychleji zavedena odpovědnost producentů elektřiny z

OZE za odchylku, kdy se v současnosti musí česká i polská přenosová síť přizpůsobovat nárůstu OZE v Německu, přičemž Německo svoji přenosovou soustavu dostatečně neposiluje. V tomto smyslu je třeba hájit národní zájmy energetické bezpečnosti.

5. EU ETS a dekarbonizace

Revize směrnice EU ETS a reforma systému by měla být ambiciózní. V současnosti dochází k překryvu politik a k tomu, že současná cena povolenky nemotivuje k inovacím a zavádění nízkouhlíkových technologií. Povolenky musí být i nadále rozděleny na bezplatné a na ty, co budou draženy. Zásadní je bezplatná alokace pro průmysl, který je tzv. ohrožený únikem uhlíku, a elektroenergetiku a dále také výpočet benchmarků. Je nutné zdůraznit využití užitečných nástrojů, mezi které v první řadě patří modernizační fond, prostřednictvím kterého bude možné investovat do modernizace energetiky v ČR.

6. Energetická účinnost a EPC

Potenciál úspor a zvyšování energetické účinnosti je poměrně výrazný a plnění cílů ČR je reálně ohroženo. Věcná koordinace v rámci koordinačního výboru při Ministerstvu průmyslu a obchodu je nezbytná. Zvolené alternativní schéma má již nyní značnou dotační a investiční podporu, nyní je na místě urychlené vykonávání. Nicméně ČR musí zvolené alternativní schéma udržet a nepřipustit přechod na povinné schéma. Nejen na úrovni vlády ČR musí být vnímáno jako priorita dosahování energetické účinnosti.

Obrovské rezervy lze identifikovat ve vládním sektoru a při dosahování úspor energií. Je nutné najít takové řešení, které by umožňovalo využití energetických služeb se zárukou (EPC) i u budov ve státní správě. Velkým potenciálem jsou i dobrovolné dohody a je třeba nalézt efektivní řešení, jak co nejvíce usnadnit jejich přijímání a rozšíření. Je třeba se komplexně věnovat i důsledné realizaci úprav na technologickém zařízení staveb (modernizace zdroje, rozvodů atd.). Energetické úspory jsou totiž nejenom o zateplování samotném, ale také o nutnosti navazujících změn na zdrojích a rozvodech.

7. Financování a dotační programy

Operační programy na podporu energetické účinnosti jsou zpožděné o dva roky a bilance čerpání je vskutku tristní. Administrativní nároky a bariéry jsou stále velmi zatěžující pro municipality i podniky. Programy se musí urychleně rozjet a čerpání zásadním způsobem zrychlit.

8. Energetická bezpečnost

Energetická bezpečnost je jedním ze strategických cílů Energetické unie. Maximální využívání tuzemských primárních energetických zdrojů je základem splnění tohoto náročného cíle. Z tohoto důvodu je nutné v jednotlivých členských státech v maximální míře využívat domácí zdroje.

Doporučení Národního konventu o EU:

1. V oblasti Energetické unie hájit zájmy ČR v souladu s přijatými národními pozicemi, které budou vytvářeny s ohledem na diskusi s ekonomickými a sociálními partnery, a co nejvíce využívat možnosti koordinace společných pozic v rámci V4 v oblastech, kde je možné dosáhnout silného společného kompromisu.
2. Při tvorbě národních pozic i jejich následném prosazování vždy zkoumat dopady na stabilitu tržního prostředí a předvídatelnost právního rámce pro podnikání v energetickém sektoru.
3. Na všech úrovních podporovat optimální fungování české přenosové soustavy, např. prostřednictvím apelu na zavedení zodpovědnosti OZE za odchylku nebo na omezení neplánovaných přetoků ze sousedních států.
4. Na všech úrovních trvat na důsledné implementaci klíčové legislativy ve všech členských státech, jež by měla představovat nutnou podmínku pro přijímání dodatečných obdobně zaměřených předpisů.
5. Na všech úrovních podporovat sjednocení a propojení trhů s elektřinou (denních, vnitrodenních i bilančních) v Evropě.
6. Rozvíjet OZE dle reálných podmínek ČR s ohledem na technologický vývoj, účinnost zdrojů, nákladovou efektivitu a zejména s ohledem na možnosti distribučních sítí a přenosové soustavy. V rámci podpory a zavádění nízkouhlíkových technologií v ČR zachovat technologickou neutralitu.
7. Podpořit ambiciózní reformu systému EU ETS tak, aby mohla představovat skutečný zdroj cenových signálů pro investice do nízkouhlíkových zdrojů a technologií. Zásadní je zachování bezplatných alokací pro průmysl a elektroenergetiku.
8. Posílit roli Koordinačního výboru pro energetickou účinnost, zvýšit efektivitu jeho práce a posílit jeho výkonnou složku. Prosazovat jeho rozhodnutí do praxe a přispět tak k plnění cílů, ke kterým se ČR zavázala.
9. Odstranit bariéry využívání EPC napříč všemi sektory, včetně využití energetických služeb se zárukou u budov ve státní správě.
10. Přispět ke zvýšení zpožděného čerpání operačních programů a aktivně odstraňovat administrativní bariéry.
11. Maximálně využívat tuzemské primární energetické zdroje s cílem podpořit zajištění energetické bezpečnosti jako strategického cíle Energetické unie.

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskusi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskusi řečeno a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuze, která vypracovala Hospodářská komora České republiky.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskuzní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách www.narodnikonvent.eu a na Twitteru [@KonventEU](https://twitter.com/KonventEU).